

Tidöavtalet:
Integrationsallians eller mångkulturellt bakslag?

En diskurspsykologisk fallstudie av Tidöavtalets integrationspolitik

LUNDS
UNIVERSITET

Ebba Avelin & Titilayo Mossberg

Abstract

Tidöavtalet är resultatet av samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalernas strävan efter att ta ansvar för Sverige under mandatperioden 2022 - 2026. Uppsatsen ämnar att analysera och identifiera den integrationspolitiska inriktning som manifesteras i Tidöavtalet. Uppsatsen tar avstamp i Max Webers koncept av idealtyper, som ligger till grund för det teoretiska ramverket, för att förstå och beskriva begreppen ackulturation, integration, assimilering och makt. Uppsatsen ämnar kartlägga och förstå dessa begrepp inom ramen för avtalet. En diskurspsykologisk metod tillämpas för att noga granska och analysera Tidöavtalets riktlinjer genom att identifiera subjektspositioneringar av tolkningsrepertoarerna “att vara svensk” och “den Andre”. Uppsatsen ämnar i synnerhet att betona eventuella divergenser i språkbruk och formuleringar mellan tolkningsramarna för att bättre förstå de underliggande värdegrunderna och deras påverkan inom avtalet. Avslutningsvis generaliseras avtalets integrationspolitiska inriktning som i största del manifesteras av assimilering. Avtalets tvetydighet diskuteras och problematiseras ytterligare.

Nyckelord: *Tidöavtalet, Integrationspolitik, Diskurspsykologi, Subjektspositioner, Tolkningsrepertoarer.*

Antal ord: 7989

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Introduktion.....	4
Teoretiskt ramverk.....	5
Material.....	9
Metod.....	10
Analys.....	13
Direktiv samarbetsprojekt Hälsa-och sjukvården.....	14
Direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet.....	15
Direktiv samarbetsprojekt Migration och integration.....	17
Direktiv samarbetsprojekt Skolan.....	21
Direktiv samarbetsprojekt Tillväxt och hushållsekonomi och Direktiv andra samarbetsfrågor.....	23
Diskussion.....	25
Avslutning.....	28
Referenslista.....	30

Introduktion

Den 11 september röstade svenska folket fram dagens sittande regering. Regeringen kom att bestå av en koalition mellan Moderaterna (M), Kristdemokraterna (KD) och Liberalerna (L) med parlamentariskt stöd av Sverigedemokraterna (SD). Till grund för samarbetet ligger Tidöavtalet som upprättades av regeringen och samarbetsparti Sverigedemokraterna (Regeringen, 2022). Tidöavtalet är ett gemensamt samarbete under mandatperioden 2022 - 2026 bestående av sex samarbetsprojekt för att lösa Sveriges viktigaste samhällsproblem. Samarbetsparti utanför regering har "fullt och lika inflytande" beträffande samtliga frågor i samarbetsprojektet (Tidöavtalet, 2022: 2).

Svensk integrationspolitik har länge varit en central debattfråga. Tidigare forskning inom området har berörts av forskare som Lena Södergren, med fokus på invandrar-och integrationspolitik kopplat till demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter (2000); Karin Borevi, vars forskning beträffar välfärdsstatens integrationspolitik i ett mångkulturellt samhälle (2002); Carl Dahlström, som beskriver invandrapolitikens legitimitet och den retorik som omger ämnet (2004). Det finns ävenledes en omfattande offentlig debatt och ett betydande antal rapporter som diskuterar Tidöavtalet och dess politiska implikationer. Det är sedermera anmärkningsvärt att det saknas ett omfattande forskningsunderlag som betonar integrationspolitiken och dess konstituerande av diskurser inom ramen för avtalet. Bristen på forskning av denna kaliber betonar studiens relevans. En tidigare forskare som belyser Tidöavtalets integrationspolitik är Lisa Pelling, vars rapport beskriver vad som händer om Tidöavtalet genomförs (Pelling, 2023). Trots att Pellings studie är en värdefull inledning till ämnet belyser den inte den forskningslucka som studien avser fylla. Vårt forskningsarbete strävar efter att belysa och utforska denna kunskapslucka och erbjuda en förståelse av Tidöavtalet som ger både inomvetenskaplig- och utomvetenskaplig relevans.

Med diskurspsykologi som metodologisk utgångspunkt kommer studien att betona den språkliga aspekten av Tidöavtalet och öppna upp för nya forskningsfenomen inom det samhällsvetenskapliga fältet. Studien kommer huvudsakligen undersöka hur Tidöavtalet har utformat den svenska integrationspolitiken. Analysen kommer därför avgränsas till språkets

konstituerande roll och avstå från att undersöka Tidöavtalets implementering eller beslutens påverkan och konsekvenser. Diskurser konstruerar verkligheten snarare än att återspegla den, vilket motiverar studiens exkludering av Tidöavtalets reella politiska genomföranden samt avsikter (Wiggins, 2018: 6).

För att kartlägga diskursen som Tidöavtalet för inom integrationspolitik kommer studien att tillämpa ett teoretiskt ramverk konstituerat av fyra centrala begrepp; *ackulturation*, *integration*, *assimilering* samt *makt*. Begreppen kommer att användas för att undersöka existerande diskurser i den integrationspolitik som förs inom Tidöavtalet. Analysen kommer använda sig av tolkningsrepertoarer och dess tillhörande subjektspositioneringar som analytiskt verktyg. Huvudsyftet är att identifiera mönster, undersöka hur tolkningsrepertoarer produceras samt vilka subjektspositioner som representeras som en del av en social praktik inom varje direktiv (Wiggins, 2018: 6; Bergström & Ekström, 2018: 280, 282). Diskussionen belyser de mönster, skillnader och likheter som identifierats inom Tidöavtalet och syftar till att ge en övergripande bild och helhetsbeskrivning av hur Tidöavtalet subjektspositionerar olika tolkningsrepertoarer för att bättre förstå dess förhållande. Med avstamp i idealtyperna för assimilering och integrering lyder uppsatsens huvudfrågeställning: hur manifesteras integrationspolitik i Tidöavtalet?

Teoretiskt ramverk

I följande avsnitt presenteras för studien centrala teorier och begrepp. Studiens analysram utgörs huvudsakligen av hur makt manifesteras i Tidöavtalet med hänsyn till begreppet ackulturation. Inledningsvis introduceras samt motiveras studiens val i användandet av idealtyper. Avsnittet presenterar sedan översiktligt de olika huvudbegreppen, hur de hör ihop och hur de tillsammans utgör studiens förklaringsgrund. Den diskurspsykologiska ansatsen kommer främst användas som metod och en utförlig beskrivning går att läsa i metodkapitlet. Analysen genomförs med användning av teoriernas *idealtyper*, den abstrakta tankemodell som konstrueras och formuleras för att undersöka empiriska företeelser (Boveri, 2002: 67). Idealtyperna hämtas från Max Webers koncept baserat på Richard Swedberg konkretiserande av hur idealtyper praktiskt kan användas i empirisk forskning för att förstå och beskriva empiriska fenomen, och hjälper således forskaren att få bättre objektiv uppfattning om dess empiriska verklighet. Idealtyperna kommer att hjälpa

uppsatsen att upprätthålla en objektivitet vid analysen, genom att jämföra innehållet med idealtypen (Boveri, 2002: 68; Swedberg, 2018: 181, 184). Idealtypen syftar att exemplifiera verkliga företeelser "(...) genom att tjäna som jämförelseobjekt till verkliga objekt" (Boveri, 2002: 67). Genom att ställa upp en idealtyp av respektive begrepp kommer analysen och diskussionen användas som en brygga mellan det teoretiska perspektivet och det empiriska materialet. Idealtyperna verkar således sökinstrument för det material studien behandlar och utgör det perspektiv varifrån vi skall betrakta, analysera samt förstå Tidöavtalet.

Studien utgår från samt ämnar att närmare undersöka termen ackulturation, den företeelse då grupper som innehar skilda kulturer möts och ställer krav på kulturell förändring i en eller samtliga grupper (Gordon 1964: 61-62). Ackulturation tänks sedan bestå av ett kontinuum mellan assimilering å ena sidan och integration å andra sidan. Begreppen assimilering och integration, som förklaras i nedan stycke, exemplifieras sedan genom dess idealtyper. Maktbegreppet verkar i sin tur skicklig kategoriseringsgrund för idealtyperna, där maktens manifestation i textavsnitten ändamålsenligt kategoriserar stycket mellan de två idealtyperna. En huvudpremiss för studien är således att assimilering manifesteras av en snäv makthierarki där "den Andre" anses underordnad och därmed måste anpassas till majoritetskulturen (Gordon, 1964: 64; Berry, 1997: 10). Studiens integrationsbegrepp manifesteras emellertid snarare av en makthierarki där "den Andre" och majoritetskulturen anses inneha likvärdig status och att ackulturationen snarare sker genom ett ömsesidigt utbyte av kultur (Borevi, 2002: 36). Då maktbegreppet förklarar idealtypernas respektive inneboende skillnader möjliggör det att på ett ändamålsenligt sätt identifiera vilken idealtyp som manifesteras i respektive textavsnitt.

Makt definierat

Studien tar avstamp i Michel Foucaults maktbegrepp som definierar makt som något som utvecklas i relation mellan människor och verkar gynnsamma för somliga och begränsande för andra (Bergström & Ekström, 2018: 258; Foucault, 1982: 786). Foucault argumenterar för att diskurs och maktbegrepp är stramt sammanknutet då makt konstruerar subjektpositioner, de ramar för mänskligt handlande respektive handlingsmöjligheter som återfinns i diskurser.

Således är makt inte något som utövas mot ett subjekt eller av ett subjekt utan finns i dynamiken mellan subjekt och konstituerar maktförhållanden (Foucault, 1972: 49). Makt anses vara det yttersta som påverkar och konstruerar diskurser genom att reproducera, stärka eller ifrågasätta befintliga diskurser och dess maktmekanismer (Bergström & Boréus, 2018: 20).

Maktdimensionen manifesteras implicit i studiens empiriska material, den utläses mellan raderna, vilket gör det viktigt att ha ett gediget utvecklat teoretiskt ramverk för att möjliggöra kvalificerade tolkningar om hur den reella dimensionen är konstruerad (Bergström & Boréus, 2018: 19).

Ackulturation definierat

Begreppet ackulturation är ett centralt begrepp i studien och definierar det fenomen som uppstår då grupper som innehar skilda kulturer möts. I synnerhet åsyftas det möte där förhållandet ställer krav på kulturell förändring i en eller samtliga grupper (Gordon 1964: 61-62). Begreppet ackulturation gör ingen ansats på att ett specifikt socialt strukturellt förhållande ska äga rum mellan grupperna eller kulturerna (Gordon 1964: 61-62). Begreppet innebär endast att en grupp, på ospecificerat vis och i ett ospecificerat omfång, antar en annan grupps kultur (Gordon 1964: 65-66). I praktiken sker utbytet av kultur sällan symmetriskt, utan färgas och påverkas av de existerande sociala strukturella förhållanden, den makthierarki, som existerar mellan grupperna (Gordon 1964: 64). Således brister begreppet i sin förmåga att kategorisera och särskilja de olika subkategorier av kulturellt utbyte som existerar. Föreliggande kulturella förändring kan ta form av ett ensidigt byte av kultur, där en grupp anpassar sig till fullo efter en annan grupp. Formen kan även utgöras av ett ömsesidigt inflytande, varigenom samtliga kulturer modifieras, eller samtliga gestaltningar på spektrumet mellan ensidig anpassning till ömsesidigt inflytande. Studien kräver därmed, i ett försök att specificera samt särskilja det specifika sätt på vilket kulturellt utbyte betraktas i Tidöavtalet, att ackulturation som företeelse och begrepp ytterligare nyanseras och fördjupas.

Assimilering definierat

Assimilering innebär att en person eller grupp förvärvar en annan social grupps kultur i det omfång att vederbörande inte längre innehar sådana egenskaper som förknippas med den tidigare

kulturen samt inte innehar någon lojalitet till den tidigare kulturen (Gordon, 1964: 66). Assimilering syftar att förvärva kulturarv, främst i form av minnen, idéer, värderingar etcetera men verkar snedvriden i bemärkelsen att det huvudsakliga utbytet är ensidigt, endast en individ eller grupp tvingas ersätta sin kultur. Praxis är att den svagare, underordnade eller minoritetsgruppen tvingas ersätta sin kultur till förmån för majoritetskulturen (Gordon, 1964: 64). Assimilering som begrepp innebär, likt ackulturation, ett fenomen där skilda kulturer kommer i kontakt men gör dock kall på ett socialt maktförhållande mellan grupperna. Studien hävdar att assimilering är ett underbegrepp till ackulturation och då att det är ett mer specificerat fall av ackulturation.

Integration definierat

Idealtypen för integration utgår ifrån de idealtyper som presenteras i Karin Borevis doktorsavhandling "*Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*" (2002), där Borevi för ett normativt ställningstagande, argumenterande för en mångkulturell politik för att kompensera den kulturella och etniska grupp som inte är en del av majoritetsbefolkningen (Borevi: 2002: 36).

John W Berry bidrar som ett komplement till Boveris idealtyper. I sin artikel "*Immigration, Acculturation, and Adaptation*" argumenterar Berry för att integration i ett samhälle kräver engagemang från båda parter, både från de som skall integreras och från den mottagande kulturen. Berry understryker vikten av ömsesidig anpassning för framgångsrik integration, och kan endast framgångsrikt införlivas där både minoriteten och majoritetssamhället är inkluderande och öppna för en kulturell mångfald (Berry, 1997: 10).

Milton M. Gordon beskriver integration som att helheten är mer än summan av dess delar. Det innebär att individens kulturella identitet inte går förlorad, men på samhällsnivå uppstår interaktioner som kan medföra en viss förändring i samhället. Gordon betonar erkännandet av grupper och individers rätt att vara olika utan att det leder till dominerande hierarkier eller splittringar (Gordon, 1964: 68). Sammanfattningsvis, utifrån Borevi, Berry och Gordon implicerar integration ett multikulturellt och pluralistiskt samhälle med en ömsesidig vilja att

anpassas och integreras. Integration i denna kontext innebär således att processen sker ömsesidigt och i båda riktningar.

Material

Kapitlet inleds med en översiktlig beskrivning av Tidöavtalets karaktär. Analysen av respektive direktiv behandlar inledningsvis omfång, fokusområde varefter användningen av de olika avsnitten motiveras. Respektive direktiv analyseras i separata avsnitt. Tidöavtalet innehåller 6 olika samarbetsprojekt på totalt 62 sidor och behandlar följande direktiv:

Direktiv samarbetsprojekt Hälsa- och sjukvården behandlar konkreta politiska förslag med syfte att åtgärda Sveriges mest kritiska problem inom hälso- och sjukvården (Tidöavtalet, 2022: 5). I synnerhet betonas behov av kortare vårdköer, behov av bättre tillgänglighet till medicinsk expertis samt säkerställande av jämlikhet inför vården i samtliga delar av landet (Tidöavtalet, 2022: 5).

Direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet behandlar konkreta politiska förslag med syfte att åtgärda Sveriges mest kritiska problem rörande kriminalitet och gängbrottslighet (Tidöavtalet, 2022: 11). I synnerhet betonas behovet av ökad trygghet, förebyggande åtgärder för kriminalisering av ungdomar, ökad omfattning av brottsutredningar och att dessa leder till lagföring, bekämpning av organiserad brottslighet, ökad upprättelse hos brottsoffer samt rättvisa straff (Tidöavtalet, 2022: 18).

Direktiv samarbetsprojekt Migration och integration behandlar konkreta politiska förslag med syfte att utforma en reformagenda för Sveriges mest kritiska problem rörande migrationspolitik och integrationspolitik (Tidöavtalet, 2022: 29). I synnerhet betonas behovet av ett reformerande paradigmskifte för synen på asylmottagande, i första hand endast erbjuda tillfälligt skydd vid flykt från krig och därmed till länder i sveriges närområde och att Sverige, i hänseende till asyl, enbart skall följa de förpliktelser som enligt EU-rätt eller andra juridiskt bindande internationella traktat måste uppfyllas (Tidöavtalet, 2022: 29).

Direktiv samarbetsprojekt Skolan behandlar konkreta politiska förslag med syfte att åtgärda Sveriges mest kritiska problem på skolans område (Tidöavtalet, 2022: 48). I synnerhet betonas behovet av lyfta kunskapsresultat, stärka skolans trygghet och arbetsro, stärka valbarhet av skola och säkerställa likvärdiga förutsättningar i hela landet (Tidöavtalet, 2022: 48)

Direktiv samarbetsprojekt Tillväxt och hushållsekonomi behandlar konkreta politiska förslag med syfte att åtgärda Sveriges mest kritiska problem rörande området (Tidöavtalet, 2022: 55). I synnerhet betonas behovet av att Sveriges sysselsättningsgrad genom större arbetsutbud, effektiv jobbpolitik, lätta kostnadstryck och stärka tillväxten genom stärkt produktivitet och företagande (Tidöavtalet, 2022: 55).

Direktiv andra samarbetsfrågor behandlar konkreta politiska förslag med syfte att åtgärda vissa politiska reformer utöver de 6 redan föreskrivna direktiven (Tidöavtalet, 2022: 60). I synnerhet betonas den övergripande beredningsprocessen, vilket implicerar utredningsdirektiv, förslag till riksdagen, förordningsjusteringar enligt ny lagstiftning, EU-ärenden som är relevanta för samarbetsprojektet, samt eventuella fall och uppdrag, utredare eller regleringsbrev kopplade till myndigheter i samarbetsprojekten (Tidöavtalet, 2022: 60).

Studien kommer endast att behandla de direktiv där diskurser relaterat till integrationspolitik kan urskönjas, vilket innebär att studien inte kommer att behandla *Direktiv samarbetsprojekt Klimat och energi*. Detta då en genomläsning av nämnt direktiv inte kunde generera en diskurs som kan förknippas med Sveriges integrationspolitik. Vid genomläsning av samtliga direktiv kunde 5 av 6 direktiv urskönja punkter som behandlar en diskurs kring, förknippat med, eller som kan hänvisas till integrationspolitik.

Metod

Som metod för uppsatsen kommer diskurspsykologi att stå till förfogande. Valet av metod motiveras av att det är språket som är relevant för uppsatsen och genom att analysera språket, dess formuleringar och motiveringar kan innehållets mönster bevisa dess betydelse för diskursens innehåll. Analysen gynnas av att undersöka variationen i språkbruket, om det finns

själv motsägelser kan det tyda att flera diskurser används samtidigt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 119, 121). Språket konstituerar olika tolkningar av verkligheten som utgör grunden för kunskap och där viss kunskap erkänns som den legitima (Bergström & Ekström, 2018: 255). Det innebär att en oberoende verklighet således är ouppnåelig och inte kan avspegla en entydig verklighet (Börjesson & Palmblad, 2007: 9). Diskurspsykologin fokuserar på den lokala produktionen, där empirin och dess detaljer är avgörande för vad som är relevanta kategorier och definierade sanningar, hur de byggs upp med hjälp av språk och interaktion i dess lokala miljö (Börjesson & Palmblad, 2007: 14-15). Det innebär att aktörer och individer är både producenter och producerade av diskurser (Bergström & Ekström, 2018: 267).

Tolkningsrepertoarer

Wetherell och Potter har skapat begreppet "tolkningsrepertoar" med argumentet att det inom diskursanvändning finns risker att den sociala praktiken hamnar i skymundan (Wetherell & Potter, 1992: 90). Diskurser har tidigare hanteras som processer, som kan förklara kausala orsakssamband, där en diskurs kan förklara en annan, vilket Wetherell & Potter kritiserar. De anser istället att betrakta diskurs som sociala praktiker inom beskådad kontext (Wetherell & Potter, 1992: 89-90). För att kunna hantera diskurser som sociala praktiker har termen tolkningsrepertoar utvecklats som analytiskt verktyg. Termen innebär ett antal begrepp, termer, beskrivningar och figurer som agerar som byggstenar för att tillverka olika versioner av sociala strukturer i samtal (Wetherell & Potter, 1992: 90). Begreppet används för att förstå innehållet i diskursen och hur innehållet är organiserat genom att analysera språkanvändningen och vad som uppnås genom dess konstitution (Wetherell & Potter, 1992: 90-91). Tolkningsrepertoarerna har ingen egen makt och kan inte själva styra villkoren för hur de används. Däremot kan de användas som resurser av aktörer och individer av redan existerande uppfattningar för att skapa, modifiera eller reproducera specifika tolkningsrepertoarer (Bergström & Ekström, 2018: 268; Wetherell & Potter, 1992: 93). Vidare kommer subjektpositioner definieras för att beskriva hur tolkningsrepertoarerna kan komma att användas flexibelt.

Subjektpositioner

Inom diskursanalys antas subjektet motsvara en subjektposition. Det innebär att subjekten inte

existerar oberoende av diskurser och hur saker identifieras och formas av de subjektspositioner rådande diskurser tillhandahåller. Det är genom de olika subjektspositionerna (där en person kan inta flera olika subjektspositioner) som människors handlingar både möjliggörs och begränsas (Bergström & Ekström, 2018: 264). Bronwyn Davies & Rom Harré beskriver att subjektspositionering kan ske i form av interaktiv positionering, där en person positionerar en annan, och reflexiv positionering, där individen positionerar sig själv (Davies & Harré, 1990: 264). Inom diskurspsykologin kan inte diskurser bestämma subjektspositionerna i sig själva utan istället kan subjekten använda sig av tolkningsrepertoarerna för att föra en förhandling kring hur de själva och hur andra skall positioneras. Hur individer framställer sig själva är också beroende på tolkningsrepertoar och subjektspositioner där identiteten formas av dialoger och positioneras utifrån kategoriseringar och användningen av tillgängliga diskurser (Bergström & Ekström, 2018: 269). Det bevisar att det finns en rådande flexibilitet mellan repertoar och positionering. Beroende på hur tolkningsrepertoarer kommer till användning, där en individ kan inta flera olika positioneringar och således tolkas annorlunda inom rådande diskurs, kan subjektspositionerna hjälpa analysen att tolka användningen av tolkningsrepertoarerna.

Wetherell & Potter beskriver att särskilda diskurser har förmågan att kategorisera, fördela och diskriminera mellan vissa grupper och att det är diskursen som rättfärdigar och legitimerar de metoder som upprätthåller rådande makt och dominans mellan dessa grupper (Wetherell & Potter, 1992: 70). Genom användningen av den diskurspsykologiska versionen på subjektspositioner kan uppfattningen om det sker nya kategoriseringar av människor inom Tidöavtalet underlättas (Bergström & Ekström, 2018: 270; Wetherell & Potter, 1992: 83).

I en diskursanalys tolkas explicita såväl som implicita uttalanden, vilket sannolikt gör tolkningsproblemen mer komplexa och svårtydda (Bergström & Boréus, 2018: 31). Vidare skall möjliga hermeneutiska problem och fällor uppdagas och problematiseras, för att sedan tillhandahålla en diskussion angående studiens val av metod. En första problematik som kan uppstå i utformningen av en studie av diskursanalytisk kaliber är att forskaren kan närma sig en text med en viss förförståelse, perspektiv eller horisont vilket påverkar tolkningen. Synsättet uppdagas i den *uttolkarorienterade strategin*, och innebär att texten betyder det forskaren läser in

i texten (Bergström & Boréus, 2018: 31-32). Tolkingsresultatet får olika innehåll beroende på forskarens individuella faktorer såsom, erfarenheter, utbildning, språklig kompetens etcetera. "Vi möter aldrig en text förutsättningslös" (Bergström & Boréus, 2018: 32). För att undkomma denna hermeneutikens fälla använder studien sig av ett teoretiskt ramverk som verkar det perspektiv som Tidöavtalet skall betraktas, analyseras samt förstås utifrån. Ramverket motiveras och framställs från vedertagna källor på området och utgörs av idealtyper som beskriver essensen av en specifik teori och perspektiv och utgör ramen för vad som är relevant att tolka.

Diskursanalysen erbjuder även en metod för att identifiera gradvisa och implicita aspekter ur en text, som kan ändra textens innebörd. En annan problematik uppstår från den *avsändarorienterade strategin*, vars primära fokus är den betydelse som tillskrivs en text då den tillkom (Bergström & Boréus, 2018: 32). Kritiken undviks genom att Tidöavtalet är tydligt förankrat i sin samtida kontext och förknippad med den aktuella tidsperioden, där studien genomförs under den mandatperiod som samarbetet verkar. En text existerar inte i ett vakuum utan måste förstås i den kontext den skrevs i, för att även de implicita betydelserna skall fångas upp.

Analys

Föremål för analysen är samtliga direktiv inom Tidöavtalet. De analytiska verktygen är tolkningsrepertoarerna "den Andre" och "att vara svensk" samt dess subjektspositioneringar som synliggör hur Tidöavtalet målar upp verkligheten och betonar den diskursiva flexibiliteten snarare än framställt perspektiv. Analysen ämnar att undersöka om subjektspositioneringarna i samtliga direktiv skiljer sig inom tolkningsrepertoarerna "den Andre" och "att vara svensk" samt hur dessa påverkar direktivets innehåll. Vidare undersöker studien eventuella konflikter mellan subjektspositionerna, vilket kan indikera att alternativa möjligheter inte har uteslutits och att det inte råder en bestämd diskurs som uppfattas eller framstår som objektivt sann (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 49, 122). Följande analys kommer således beskriva hur tolkningsrepertoarerna "att vara svensk" och "den Andre" konstrueras i Tidöavtalets olika direktiv, för att undersöka hur stort avstånd det är mellan "att vara svensk" och vara "den Andre", mellan att vara den som ska integreras och majoritetskulturen.

Direktiv samarbetsprojekt Hälsa-och sjukvården

Direktivet beskriver hur samarbetspartierna skall driva och genomföra politiska reformer inom Hälsa-och sjukvården. Reformerna i direktivet betonar generellt en nationell jämlikhet i vårdkvaliteten och dess tillgänglighet samt kortare vårdköer i kombination med högre yrkeskvalitet (Tidöavtalet, 2022: 5). Betoningen på, i synnerhet, den nationella homogeniteten uttrycks genom reformen om fast läkarkontakt, med flera.

“(…) *Rätt till* en fast läkarkontakt ska följas upp och hänsyn ska tas till *demografiska skillnader*” (Tidöavtalet, 2022: 8).

Följande utdrag visar en tydlig gemensam agenda och en vilja att ena landets regioner samt en makthierarki där alla regioner inom landet anses jämbördiga. Den berörda tolkningsrepertoaren är “att vara svensk” och återkommer frekvent med diskursen om nationell jämlikhet. När tolkningsrepertoaren skiftar till “den Andre” förändras också representationen av makt och aktörer. Ett exempel kan göras av reformen som behandlar tandvård.

“(…) Utan att det påverkar rätten till tandvård *som inte kan anstå* ska de ekonomiska särregler som finns för tandvård för *asylsökande* och *vissa personer utan uppehållstillstånd* ses över *med syfte att tas bort*” (Tidöavtalet, 2022: 8).

Föregående utdrag berör tolkningsrepertoaren “den Andre” och subjektspositioneras genom “asylsökande” samt “vissa personer utan uppehållstillstånd”. Termerna “asylsökande” samt “vissa personer utan uppehållstillstånd” är snävare än exempelvis termen “utlänning” eller “icke-svensk” och konstruerar en hårt dragen och distinkt subjektsposition (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 18). Differentieringen hos termerna indikerar en hierarkisk struktur mellan “att vara svensk” från “den Andre” och implicerar att dessa två aktörer inte är jämbördiga i makthierarkin och att olika rättigheter bör tillskrivas respektive. Det indikerar att subjektspositionen “att vara svensk” innehar en högre makthierarkisk position än “den Andre” och därmed kan denna form av integrationspolitik anses innehålla starka drag av assimilering. Ytterligare en reform som berör integrationspolitik är:

“(…) Socialdepartementet ges i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur ett *språkrav* för *personal* i äldreomsorgen skulle kunna genomföras (…)” (Tidöavtalet, 2022: 10).

Föregående utdrag berör tolkningsrepertoaren “den Andre” och subjektspositioneras genom “personal”. Språkrav ska utredas för personal i äldreomsorgen. Reformen specificerar inte vilket språk det är krav på, vilket implicit antyder en underförståelse i att det svenska språket står till grund. Att språket som står till förfogande för språkravet inte nämns kan anses visa på att det är en självklarhet i att det är svenskan som är föremål. Reformen visar på integrationspolitik via assimilering, “den Andre” ska bli som majoritetsbefolkningen, de svenska. Utdragen tyder dels på en stark nationell samhörighet inom Sverige som nation, samt en självklarhet i att det är det svenska språket som talas och lärs ut i Sverige.

Reformerna inom direktivet verkar tyda på att det råder hierarkiska maktförhållanden mellan “att vara svensk”, som främst åsyftar de svenska medborgarna samt myndigheterna, och “den Andre” som åsyftar de utan svenskt medborgarskap, där myndigheten har rätt att genomföra åtgärder för att säkerställa att personer som inte innefattar sig i det svenska samhället inte åtnjuter samma förmåner som svenska medborgare. Direktivet i sin helhet kan sägas präglas av en betoning på nationell homogenitet och en förskjuten makthierarki mellan tolkningsrepertoarerna som placerar “att vara svensk” högre i makthierarkin.

Direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet

Direktivet beskriver hur samarbetspartierna skall driva och genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten (Tidöavtalet, 2022: 18). Direktivet betonas generellt, men i synnerhet, en sammankoppling mellan “utlänningar” och “gängkriminella”, särskilt genom reformen om utvisning av säkerhetshot.

“Utvisa fler *gängkriminella*. En möjlighet att kunna utvisa *gängkriminella som saknar svenskt medborgarskap* utan att de dömts för brott ska utredas. En sådan möjlighet finns idag för annan systemhotande brottslighet genom lag (2022: 700) om kontroll av vissa *utlänningar*. *Personer* som kan kopplas till *organiserad kriminalitet* ska tillföras till förutsättningar för utvisning enligt

denna lag. Det bör vidare kartläggas hur många *utländska medborgare* som är aktiva *gängkriminella*.” (Tidöavtalet, 2022: 19-20).

Den berörda tolkningsrepertoaren är "den Andre" och subjektspositioneras "*gängkriminella*", "*gängkriminella som saknar svenskt medborgarskap*", "*utlänningar*", "*personer i organiserad kriminalitet*", "*utländska medborgare (som är aktiva) gängkriminella*". Genom att förknippa gängkriminella med utlänningar, utländska medborgare etcetera ges intrycket av att dessa termer hör samman och får därmed samma konnotation. Gängkriminalitet befast i Tidöavtalet ett av Sveriges största hot, och genom att förknippa dessa två termer impliceras det att "den Andre" de facto är gängkriminell, och ett hot för Sverige. Det innebär att integrationspolitiken i reformen implicerar en icke tolerans av *utlänningar* och att alla ska ta efter den svenska majoritetskulturen vilket tyder på assimilering. En differentierad och möjligen snävare subjektsposition visas i reformen som angår införande av nya förverkandeformer.

“ (...) i enlighet med vad som gäller i andra *västländer*.” (Tidöavtalet, 2022: 21).

Tolkningsrepertoaren är fortfarande "den Andre" och subjektspositionen är "andra västländer", men verkar tyda på en mer jämbördig makthierarki. Därmed kan man argumentera för att termer som "utländsk" etcetera som användes i föregående stycke inte innehar samma innebörd såsom "andra västländer" har, i synnerhet då ena termen manifesterade en starkt förskjuten makthierarki och "den Andre" manifesterade det jämbördigt. Termen *västländer* befäster snarare en innebörd av ett annat kluster av nationer, snarlika den svenska, som Sverige vill och fördelaktigt skall ta efter. Det innebär att integrationspolitiken som manifesteras i reformen implicerar att det i viss grad tillåts influenser från utomstående kulturer och länder, främst andra *västländer* och att Sverige även kan ta efter andra länder och kulturer, i form av integration. Ett återkommande tema inom direktivet för kriminalitet är ett förespråkande av hårda straff och möjlighet att utvisa personer förknippade med grov brottslighet. Det visar på att det ställs hårda krav, antingen lyder man och assimileras in i det svenska samhället eller deporteras man. Föregående visas tydligt i citatet:

“Återfall i brott ska straffas hårdare. Vid upprepade återfall bör det utdömda straffet kunna överstiga straffskalan för det brott som en gärningsperson döms för. De begränsande regler som finns i 26 kap 2 § brottsbalken, där det maximala straffet begränsas ska reformeras.”
(Tidöavtalet, 2022: 24).

Vidare skall en reform om ett nationellt tiggeriförbud utredas. Reformen är svår att placera då det är ovisst om regeringen förbjuder tiggeri för att sedan möta med åtgärder för att på ett effektivt sätt föra dessa personer in i samhället, eller om det enda som behandlas är att tiggeri förbjuds. Tolkningsrepertoar är “den Andre” och subjektspositioneras “tiggare”. Det kan visa tecken på assimilering och inte integration, då de anser att det är personerna själva som ensidigt skall vidta åtgärder för att bli del av det svenska. Det är därmed ett tecken på att det är ett led i en större agenda som är för assimilering.

Reformerna inom direktivet verkar otydliga vad gäller vilka makthierarkier som råder mellan “att vara svensk” och “den Andre”. Detta främst då “den Andre” subjektspositioneras gravt olikt i de olika reformerna, olika snävt med olika innebörder. Direktivet i sin helhet kan sägas präglas av ett förespråkande av hårda tag mot de som inte följer samhällets lagar och regler, en åtskillnad mellan utlänningar och utlänningar samt en sammankoppling av termerna gängkriminell och utlänning. Direktivet präglas även av differentierade makthierarkier mellan tolkningsrepertoarerna beroende på hur “den Andre” subjektspositioneras i respektive reform.

Direktiv samarbetsprojekt Migration och integration

Direktivet beskriver hur samarbetsparterna kommer genomföra politiska reformer inom området migration och integration (Tidöavtalet, 2022: 29). Syftet är att skapa nya konkreta politiska förslag inom integration- och migrationspolitikens områden för att skapa ett paradigmskifte i synen på asylmottagande och införa en “kravbaserad integrationspolitik där den som långvarigt befinner sig i Sverige ska ta ansvar för att bli en del av det svenska.” (Tidöavtalet, 2022: 29). Det sker en reflexiv positionering, där regeringen positionerar sig själva som ansvarig och tar avstånd från tidigare politiska genomföranden (Davies & Harré, 1990: 264). På samma sätt sker även interaktiv positionering där regeringen positionerar andra genom att beskriva att den som

befinner sig i Sverige ska ta ansvar för att bli en del av det svenska (Davies & Harré, 1990: 264). Det innebär således att de olika subjektspositioneringarna som står till förfogande påverkar och styr relaterade diskurser inom Tidöavtalet. Betoningen på “den” och “bli en del av det svenska” visar att beskrivaren formulerar en differentiering mellan vem som är svensk och vem som ska bli svensk vilket tyder på att det sker en form av assimileringens beskrivning inom direktivet rörande migration och integration.

Inom tolkningsrepertoarerna “att vara svensk” och “den Andre” skiljer sig de olika subjektspositionerna åt. Reformerna i kapitlet betonar att inre gränskontroller till Sverige ska stärkas, ökad användning av biometrisk data i utlänningsärenden och ett intensifierat arbete för återvändareverksamhet (Tidöavtalet, 2022: 31-32, 37-38). Exempel på reformer innefattar:

“(…) inriktningen att identifiera, omhänderta och säkerställa att personer som befinner sig i Sverige utan tillstånd får lämna landet samt att genomföras på platser och med metoder som ger högst resultat, utifrån *myndigheternas expertkunskap* och erfarenhet” (Tidöavtalet, 2022: 32).

Reformerna inom direktivet konstruerar olika identiteter utifrån språkbruket och dess formuleringar. En diskurs skapas inom tolkningsrepertoaren “den Andre” och “att vara svensk” vars identitet konstrueras med hjälp av de olika subjektspositionerna. En tydlig differentiering går att urskilja mellan en *homogen* befolkning och *de* som befinner sig i Sverige. Det skapas således en makthierarki mellan den svenska befolkningen och den som befinner sig i Sverige, de olika subjektspositioneringarna positioneras gentemot varandra. Citatet tyder på att det råder hierarkiska maktförhållanden mellan myndigheter och personer utan svenskt medborgarskap, där myndigheten har rätt att genomföra åtgärder för att säkerställa att personer utan uppehållstillstånd lämnar Sverige. Formuleringen visar hur makt konstrueras i interaktion inom diskursen snarare än utövas av och mot subjekten (Foucault, 1972: 49).

Vidare betonas att en utredning ska återinföra möjligheten att utvisa *utlännningar* av bristande vandel (som associeras med bristande regelefterlevnad, bland annat genom association med kriminell organisation, nätverk eller klan, prostitution, missbruk, deltagande i våldsbejandande

eller extremistiska organisationer) som *hotar svenska värden* (Tidöavtalet, 2022: 37-38). Fler reformer betonar andra subjektspositioner - utvisningsfrågan skall alltid prövas när *utlänningar* är åtalade för brott (Tidöavtalet, 2022: 43), *Sverige* ska ta emot *kvotflyktingar* för god integration i det svenska samhället och i förhållande till svenska värderingar, där *kvinnor*, *flickor* och *utsatta grupper* som HBTQ-personer ska prioriteras (Tidöavtalet, 2022: 35). Utredningar och lagändringar ska uppdras för förslag gällande registrering av *EES-medborgare* som vistas i Sverige i längre än tre månader (Tidöavtalet, 2022: 35), skapa medvetenhet och öka kunskap gällande återvandring och befintliga stödinsatser (kontakt med personer och *familjer* som befinner sig i Sverige med *asylrelaterade uppehållstillstånd*), utreda hur återvandring kraftigt kan stimuleras, och med andra medel öka när det gäller *folk som är bosatta i Sverige* och har anknytning till ett annat land och vill återvändra. Gäller särskilt *personer som inte har integrerats* i det svenska samhället i termer av egenförsörjning, språk eller andra kulturella faktorer (Tidöavtalet, 2022: 41). Termer som asylsökande uppkommer, bland annat i relation till utredningar gällande vilka för- och nackdelar med system som innebär att *asylsökanden* bär en större del av kostnaden för mottagandet (Tidöavtalet, 2022: 38).

Utdragen ovan visar flera olika konsekvenser. För det första upprätthålls subjektspositioneringarnas placering gentemot varandra och bidrar till att tolkningsrepertoar "den Andre" och "att vara svensk" har olika utgångspunkter. Subjektspositionerna som "utlänning", "EES-medborgare", "asylsökande", "personer som inte har integrerats i det svenska samhället" och "kvotflykting" ställs i relation till "Sverige", "svenska värderingar", och "befolkningen". För det andra finns en större detaljrikedom inom repertoaren "den Andre" som beskrivs detaljerat och innefattar flera olika subjektspositioner som både är av snäv och bred karaktär (Wahl, 2007: 201). Termen "asylsökande", som flyr till Sverige på grund av krig eller konflikt, är snävare än positioneringen "utlänning" som innefattar alla personer med annan nationalitet än svensk (Tidöavtalet, 2022: 46). Vidare leder den detaljrikare subjektspositioneringen inom repertoaren "den Andre" till en viss konnotation som tolkningsrepertoaren "att vara svensk" är med och konstruerar. Då subjektspositioneringen inom "den Andre" sätts i relation till subjektspositionerna "Sverige", "svenska värderingar" och "befolkningen" inom "att vara svensk" uppstår en viss distansering, där beskrivningarna och

formuleringarna i avtalet placerar sig långt ifrån det som beskrivs. Särskilt tydligt blir det vid citatet:

“Den som befinner sig i Sverige och åtnjuter svenska gästfrihet har en skyldighet att uppvisa respekt i förhållande till grundläggande svenska värderingar och inte i handling missakta befolkningen. En utredning ska därför uppdras att analysera förutsättningarna att återinföra möjligheten att utvisa utlänningar av bristande vandel” (Tidöavtalet, 2022: 37).

Genom att beskriva hur den som befinner sig i Sverige, inom tolkningsrepertoaren “den Andre” beskrivs även indirekt hur det är att vara svensk. Det uppstår i formuleringarna en homogen befolkning som förknippas med Sverige och svenska värderingar. Således skapas även en individ utanför tolkningsrepertoaren “att vara svensk” som produkt av dess diskursiva interaktion, men inte en fast slutproduktion utan istället både konstitueras och rekonstitueras i dess diskursiva praktik som den deltar i (Davies & Harré, 1990: 263). Om en integration skall vara möjlig är det således på bekostnad av “den Andre” utifrån avtalets formuleringar. Det teoretiska ramverket har däremot visat att integration måste ske från båda parter, där majoritetsbefolkningen är öppen för en kulturell mångfald (Berry, 1997: 10). Det innebär att beskriva vad som *är* att vara svensk utifrån normativa antaganden pågår en indirekt exkludering av vad det innebär att *inte* vara svensk. Tolkningsrepertoaren “att vara svensk” uppstår genom denna form av exkludering, med en mindre detaljerad beskrivning av dess subjektspositioner och beskrivningar som sätts i nära relation till tolkningsrepertoaren (Wahl, 2007: 201).

Inom direktivet finns det tecken på att subjektspositionerna hamnar i identitetskonflikt, som tyder på att diskursen ändrar karaktär. Genom att beskriva att Sverige ska ta emot kvotflyktingar för en god integration i det svenska samhället och att kvinnor, flickor och utsatta grupper ska prioriteras konstrueras olika identiteter som påverkar innehållet i diskursen (Tidöavtalet, 2022: 35). Det sker även en distansering mellan subjektspositionerna som visar att individer kan tilldelas olika positioneringar inom rådande repertoarer. Det tydliggörs när termerna kvinnor, flickor och utsatta grupper rör sig i en konnotation frånskilt endast kvotflyktingar. Det skapas således tillfälliga “tillslutningar” av de olika subjektspositionerna. En “kvotflykting” kan också

vara "kvinna" eller "flicka". Det sker en tillslutning vilket innebär att positionen låses fast i en tillfällig identitet som kan komma att ändras vid andra positioner (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 107-108). Det skapas således flera olika diskurser vars innehåll påverkas av subjektspositionerna. Kvinnor, flickor och andra utsatta grupper ska prioriteras vilket skapar en makthierarkisk kategorisering av de olika grupperna (Bergström & Ekström, 2018: 258).

Ännu ett tecken på en form av konflikt går att spegla i reformen "Ökade integrationsmöjligheter för de *ungsta barnen*" (Tidöavtalet, 2022: 47). Det innebär att insatser ska genomföras för att öka samhällets kontaktyta i förhållande till små barn och deras utsatta familjer, och utförligt beskriver hur dessa insatser skall gå tillväga. Det sker således större språkliga formuleringar på hur det svenska samhället skall gå tillväga för att öka integrationsmöjligheterna för de yngsta och mindre fokus på subjektsposition gällande "den Andre". Vidare beskrivs att språkförskola för *barn* i utsatta områden samt för *nyanlända barn* i övrigt skall övervägas (Tidöavtalet, 2022: 47). Här skapar konnotationen en diskurs relaterad till barn och deras ålder. Denna form av identitet gör att diskurserna flyter in i varandra och påverkas av dess tillfälliga subjektsposition.

Direktivt samarbetsprojekt Skolan

Direktivet beskriver hur samarbetspartierna skall driva och genomföra politiska reformer på skolans område (Tidöavtalet, 2022: 48). En av de inledande reformerna inom detta direktiv behandlar införandet av läslistor med svenska och internationella skönlitterära verk.

"(...) Som ett stöd i detta bör det tas fram läslistor med *svenska* och *internationella* skönlitterära verk anpassade för olika årskurser i grundskolan och gymnasiet." (Tidöavtalet, 2022: 50-51). Följande utdrag behandlar de två tolkningsrepertoarerna "att vara svensk" och "den Andre" och subjektspositioneras något annorlunda än föregående positioneringar. I synnerhet "den Andre" som subjektspositioneras "internationell" en term med en positiv och berikande klang än föregående "utlänning", "asylsökande" eller "vissa personer utan uppehållstillstånd". I viss bemärkelse är det en vid term, där man kan anse asylsökande och liknande subjektspositioneringar av "den Andre" som subkategorier inom begreppet internationell. I en annan bemärkelse anses termen snäv, en term som endast innefattar en specifik typ av

"utlänning". I textens sammanhang passar den senare beskrivningen bättre in. Termen "internationell" får därmed en liknande innebörd som "västländer", nämligen att den tyder på en mer jämbördig makthierarki där åsyftade länder anses jämlikar och som länder som Sverige fördelaktigt kan ta efter, ett föredöme för Sverige. Det innebär att integrationspolitiken som manifesteras i reformen implicerar att det i viss grad tillåts influenser från utomstående kulturer och länder, främst de länder som klassas internationella och att Sverige även kan ta efter andra länder och kulturer. Integrationspolitiken som manifesteras kan därmed anses anta viss grad av integration, där Sverige liksidigt skall anamma utomstående internationella kulturer. Å andra sidan kan integrationspolitiken som manifesteras i reformen likaledes implicera att det i viss grad finns alternativt ämnar skapas samt spridas en majoritetskultur som *alla* andra kulturer ensidigt skall anpassa sig efter. Reformen för snabbare integration och mer likvärdiga förutsättningar för *nyanlända elever* visar på en differentierad subjeksposition jämfört med tidigare.

"Myndighetsuppdrag om metodstöd för snabbare kunskapsscreening av *elever som kommer till Sverige under pågående skolåren (...)*" (Tidöavtalet, 2022: 54).

Tolkningsrepertoaren är "den Andre" och subjekspositioneras genom "nyanlända elever" och "elever som kommer till Sverige under pågående skolåren". Integrationspolitiken som manifesteras i reformen är en blandning av assimilering och integration. Reformen implicerar att det i viss grad finns en majoritetskultur som *alla* andra kulturer ensidigt skall anpassa sig efter, därmed skall "nyanlända elever" assimileras in i den svenska skolan. Likaledes implicerar subjekspositionen "nyanlända elever" en inte drastiskt stor maktförskjutning mellan "den Andre" och "att vara svensk", den är dock fortfarande påtaglig. Makthierarkin är därmed mer jämlik, "den Andre" subjekspositioneras "nyanlända elever" snarare än "utlänningar". Det är ett snävare uttryck men även en mer humaniserande term som har positiva konnotationer. Inom ramen för Tidöavtalet behandlas en reform som rör modersmålsundervisningen:

"En utredning ska tillsättas med uppgift att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integration eller *elevens* kunskapsutveckling i svenska språket. De nationella minoritetsspråkens särställning i lagen ska beaktas." (Tidöavtalet, 2022: 54).

Utdraget ger upphov till en diskussion kring tolkningen av språkpolitiska målsättningar och tolkningsrepertoarerna "att vara svensk" och "den Andre". Formuleringen belyser en synpunkt där svenska språket tycks inta en central och potentiellt överordnad ställning gentemot andra modersmål och att reformen därmed indikerar en möjlig överordnad av det svenska språket och en otydlighet kring modersmålets plats i sammanhanget. Föregående kan tolkas som en indikation på att satsningen på att det svenska språket är prioriterad, vilket väcker frågor om assimileringsträvanden där minoritetsspråkens särställning i lagstiftningen ifrågasätts eller modifieras. Diskussionen om modersmålsundervisningen tycks antyda en potentiell strävan efter en svensk nationell majoritetskultur och assimileringsträvanden som kan komma att påverka eller inskränka minoritetsspråken. En närmare analys krävs för att klargöra innebörden av formuleringen "de nationella minoritetsspråkens särställning i lagen ska beaktas" för att ytterligare förstå den verkliga innebörden i vidare forskning (Tidöavtalet, 2022: 54). Begreppet "beaktas" erbjuder således två potentiella tolkningar; dels en tolkning som innebär att de nationella minoritetsspråken ska beaktas och värnas om som en viktig del av den kulturella mångfalden och dels en tolkning som antyder att deras särställning kan ses över och inskränkas.

Reformerna inom direktivet verkar otydliga vad gäller vilka makthierarkier som råder mellan tolkningsrepertoarerna "att vara svensk" och "den Andre". Detta främst då "den Andre" subjektpositioneras gravt olikt i de olika reformerna, olika snävt och med olika innebörder. Direktivet i sin helhet kan sägas präglas av en differentierad subjektpositionering av "den Andre", respektive med gravt skilda innebörder. Direktivet präglas därmed av differentierade makthierarkier mellan tolkningsrepertoarerna beroende på hur "den Andre" subjektpositioneras i respektive reform, vilket i sin tur bestämmer om direktivet med reform betraktas förespråka assimilering eller integration i dess integrationspolitik.

Direktiv samarbetsprojekt Tillväxt och hushållsekonomi och Direktiv andra samarbetsfrågor

Inom direktivet Tillväxt och hushållsekonomi ska Sveriges tillväxtförmåga stärkas, arbetslösheten ska motverkas och det ekonomiska tillväxttrycket mot hushållen ska lättas på

(Tidöavtalet, 2022: 55). Tolkningsrepertoarerna “den Andre” och “att vara svensk” är inte lika tydliga inom dessa direktiv och det sker inte en lika stark positionering gentemot varandra. Däremot finns det formuleringar som öppnar upp för andra tolkningsrepertoarer. Beskrivningen som att passiv långtidsarbetslöshet ska brytas med hjälp av tydliga krav och insatser i form av utbildning för att ta sig in på arbetsmarknaden, svenska språket och högre grad av arbetsplatsnära erfarenhet och hög och effektiv sökaktivitet under reformen effektivare jobbpolitik skapar en diskurs som positionerar arbetslösa som i behov av insatser för att ta sig ur detta passiva stadie (Tidöavtalet, 2022: 58). Både insatser gällande att ta sig in på arbetsmarknaden och arbetsnära erfarenhet beskrivs relativt detaljerat, i jämförelsevis med svenska språket, som lämnas utan kontext men implicit visar vilken tolkningsrepertoar reformen vänder sig till. Genom att koppla samman insatser för att bryta passiv långtidsarbetslöshet med insatser av utbildning för att ta sig in på arbetsmarknaden med det svenska språket visar att det sker en form av tillskrivning av medlemskap i en kategori - det svenska språket blir således subjektsposition som bidrar till att innehållet ändrar karaktär (Wahl, 2007: 198).

Genom dess språkliga interaktiva handling konstitueras en diskurs vars problematik kan lösas med hjälp av konkreta insatser och tydliga krav. Retoriken bidrar även till att utbildning i det svenska språket kan integrera arbetslösa i samhället och vara en del av lösningen till att komma åt att bryta långtidsarbetslösheten. Formuleringen bidrar till att både konstituera en diskurs samtidigt som den konstitueras. Genom att diskursen inkluderar vissa saker och exkluderar andra, skapas de objekt som formuleringarna utgår ifrån redan existerar (Wreder, 2007: 34). Insatserna får mening i diskursen där termen “svenska språket” kategoriseras som en integrationsmässig lösning inom tolkningsrepertoaren “den Andre”.

Direktivet gällande andra samarbetsfrågor avser att beröra samarbeten som inte benämns avsevärt inom tidigare direktiv. En av reformerna behandlar att ta fram förslag för en svensk kulturkanon av fristående expertkommittéer (Tidöavtalet, 2022: 62). Genom benämningen svensk kulturkanon skapas här tolkningsrepertoaren “att vara svensk” som normativt och utgångspunkten. Indirekt sker även en distansering till tolkningsrepertoaren “den Andre” som tidigare har beskrivits exkluderas från det svenska. Termen *expertkommittéer* genererar en

rådande auktoritet över vad som ska ingå i benämnd kulturkanon. Den diskursiva processen är med och skapar subjektet med vilket beskrivaren kan komma att åstadkomma saker (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:20; Wahl, 2007: 202). Utifrån ett maktperspektiv positioneras expertkommittéen som makthavare genom dess diskursiva praktik och har således makt att påverka kommande narrativ. Beskrivningen sätter subjektpositioneringen på att det finns skiljelinjer mellan en svensk kultur och andra kulturer.

Foucault beskriver att makt konstruerar subjektpositioner och sätter således upp de ramar för vad diskursen kommer innehålla (Foucault, 1972: 49). Det i sin tur kan ge upphov till socialpsykologiska processer som skapar konflikter mellan grupper genom att upprätthålla en svensk kultur som utgående norm för kommande kulturkanon. En av de centrala idéerna för dessa gruppprocesser landar i att när människor börjar identifiera sig med gruppen ses även den sociala verkligheten utifrån gruppens perspektiv och medlemmar av sin egen grupp anses bättre än andra grupperns medlemmar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 102). Det leder till att konflikter uppstår mellan grupper på grund av dess rötter i en social och historisk kontext, där medlemmarna förändrar uppfattning beroende på social eller personlig identitet. Vid medlemskap i en grupp uttrycks en större social identitet än en personlig där ens självuppfattning och egenvärde baseras på gemensamma idéer om gruppen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 102). Grupper favoriserar sina egna och därmed exkluderar och diskriminerar den Andre som ger upphov till konflikter. Detta resulterar i hur gruppmedlemmarna tolkar relationen mellan grupperna utifrån sina egna kulturella förståelseramar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 102-103). Genom att upprätthålla en svensk kulturkanon utifrån expertkommittéens rådgivande skapas här olika gruppprocesser, i liknelse med distanseringen mellan de olika tolkningsrepertoarerna.

Diskussion

Genom analys av Tidöavtalet utifrån tolkningsrepertoarerna "den Andre" och "att vara svensk" och hur subjektpositionerna påverkar innehållet i diskursen kan det teoretiska ramverket svara på hur avtalet konstruerar integrationspolitik. Avtalets språkliga formuleringar gällande identitet inom tolkningsrepertoarerna har gett upphov till nya diskurser rörande integration och

assimilering. Omfattande och detaljerad beskrivning finns att tillgodose vid hur samhället ska hjälpa till vid återvandring, med mindre detaljerade beskrivningar av hur samhället ska bistå med integrering när subjektspositionen "barn" plockas bort. Integrationspolitiken gällande nyanlända barn och elever sker i första hand i form av assimilering i och med att språkskola och språkscreening impliceras vara utifrån det svenska språket.

En generaliserbar slutsats är att varje direktiv gör en tydlig åtskillnad i subjektspositioneringen av de två tolkningsrepertoarerna "att vara svensk" och "den Andre". Genomgående utgångspunkt för avtalet är "att vara svensk" är normen för avtalet. Det positioneras och visas därmed genom mindre detaljrikedom, diffusare beskrivning i termer av "befolkning med svenska värderingar" med flera. Det innebär också att den mindre detaljerade beskrivningen av att "vara svensk" agerar som normativ utgångspunkt för diskursen och påverkar uppfattningen och förståelsen för *vem* som ska integreras i samhället. Dess subjektsposition ändras minimalt, där den benämns i samma eller snarlika termer med få variationer. En intressant och kontrasterande observation uppdragas av "den Andre" som benämns med stor detaljrikedom och genomgående i termer av bristande regelfterlevnaden etcetera i högre grad än vad det benämns att "den Andre" kan berika det svenska eller Sverige som nation. "Den Andre" framställs övergripande som en börda för Sverige.

Vidare är en observation att tolkningsrepertoaren "den Andre" består av subjektspositioneringar som hamnar i konflikt med varandra i större grad än tolkningsrepertoaren "att vara svensk". Den detaljrika positioneringen för "den Andre" skapar en diskurs som förskjuts till andra, vilket inte har varit fallet inom tolkningsrepertoaren "att vara svensk". Subjektspositionen "EES-medborgare" benämns inom direktivet Migration och integration i termer av återinförd registrering efter att ha vistats i Sverige i mer än tre månader, vilket kan leda till en positionering som eventuellt övervakade och påverka både integrationsmöjligheterna men även positionen gentemot "att vara svensk". Det skapas således en makthierarki där positioneringen "EES-medborgare" omfattas av krav och positioneras annorlunda än andra medborgare i Sverige. Däremot benämns termen "västländer" i relation till Sverige som något snarlikt och i viss grad eftersträvansvärt. Subjektspositionerna som påverkar innehållet i diskurserna där

positioneringarna “EES-medborgare” och “västländer” får olika konnotationer på grund av diskursens innehåll och kontexten i sin helhet..

Ett generellt tema inom direktiven är de fluktuerande subjektspositionerna, breda och snäva, för tolkningsrepertoaren “den Andre”, i reformer vars språkliga formuleringar skapar en kontext av övervakning och kontroll. I direktivet Migration och integration exemplifieras detta bland annat genom att formulera diskursen relaterat till integration i form av registrering av EES-medborgare, återvändarverksamhet, utlänningskontroll och dirigera ansvaret av kostnaden för mottagandet till asylsökande. Det i sin tur krockar med det teoretiska ramverket som framställer integration som en process av flera parter, både samhället som ska öppna upp för integration och personerna som önskas integreras men även i form av assimilering vars karaktärsdrag betonar att ingången i en annan social grupp kultur innebär att överge sin tidigare kultur (Gordon, 1964: 66).

Avtalet har en tendens till att explicit använda termen integration när det åsyftar dess integrationspolitik. Den inom Tidöavtalet explicit benämnda integrationen manifesteras snarare som en integrationspolitik som förs genom assimileringvärderingar, vilket tydligt visas då idealtyperna från studiens teoretiska ramverk appliceras på avtalet i sin helhet. Åsyftad integration ämnar inte att föra kulturella utbyten liksidigt utan snarare ensidigt, “*kravbaserad* integrationspolitik där *den* som långvarigt befinner sig i Sverige ska ta ansvar för att bli en del av det svenska.” (Tidöavtalet, 2022: 29). Således skapas en distans till vad integration innebär, det blir ett urvattnat begrepp utan substans. Integration likställs med vad “att vara svensk” innebär, och främjar att “den Andre” ska anpassa sig till den svenska majoritetskulturen genom bland annat språk, kultur och egenförsörjning. Språket är inte bara med och skapar de olika diskurserna utan är också en del av människans förståelse av världen, och konstituerar vad integration betyder. Det leder till att diskurserna aktivt konstituerar människans förståelse för innehållet av begreppet integration.

Avslutning

Genom en djupgående analys av Tidöavtalet med hjälp av metod, teori och analysverktygen tolkningsrepertoar med tillhörande subjektspositioner har uppsatsen lyft fram hur Tidöavtalets integrationspolitik manifesteras. Tidöavtalet framstår tvetydigt i många aspekter. Det positionerar “att vara svensk” relativt enhetligt och med liten variation, utan mycket detaljer och på ett sätt som förmedlar en underförståelse i att det är svenskheten som är normen och föremål för majoritetskulturen. Subjektspositioneringen av “den Andre” är mer splittrad och består av en mångfald av begrepp som innehar olika maktpositioner och omfång. Avtalet har generellt en tendens till att tillskriva medborgare utanför väst lägre maktposition i relation till “att vara svensk”. Tidöavtalet gör tydlig skillnad på de två tolkningsrepertoarerna “att vara svensk” och “den Andre”. Integrationspolitiken i avtalet likställs generellt med assimilering vilket innebär en strävan efter att “den Andre” ska anpassa sig till den svenska majoritetskulturen genom bland annat språk, kultur och egenförsörjning.

En intressant observation är skillnaden mellan den teoretiska betydelsen av integration och dess praktiska tillämpning, i synnerhet inom avtalets reformer för migrations- och integrationsfrågor. Direktivet benämner integration utanför dess konventionella mening och snarare i en kontext av kontroll och övervakning. Detta skiljer sig från resterande direktivs användning av begreppet. Genom att skapa en distans mellan de olika grupperna kan termen integration uppfattas olika, där “den Andre” förväntas ansvara för att bli en del av det svenska.

Avtalet präglas av en dualitet som visar en syn på svenskheten som normativ, samtidigt som det etablerar en distans gentemot grupper som inte passar in i denna norm. Det integrationsperspektiv som manifesteras i Tidöavtalet betonar assimileringssvården och anpassning till den svenska majoritetskulturen som en central aspekt av ackulturationen. Genom att ge tolkningsrepertoaren “att vara svensk” en överordnad maktposition etablerar avtalet en hierarki som placerar “den Andre” i en underordnad position. Detta skapar en språklig och reell distans mellan tolkningsrepertoarerna och understryker avtalets tendens att främja kulturell assimilering.

Tidöavtalet präglas av en övergripande tvetydighet och differentiering av “oss” och “dem”, “att vara svensk” och “den Andre”. Det reflekterar en stark tendens att etablera och bevara en distinkt gräns mellan dessa två tolkningsrepertoarer och därmed bekräftar avtalets explicita samt implicita hierarkiska strukturer. Sammanfattningsvis visar Tidöavtalet en integrationspolitik som huvudsakligen manifesteras genom assimilering, men som fluktuerar i styrka och form mellan direktiven.

Referenslista

- Bergström, G & Boréus, K. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" I Boreus, M & Bergström, G. (2018). *Textens makt och mening*. (red). Fjärde upplagan. Studentlitteratur AB, Lund. S. 17 - 45.
- Bergström, G & Ekström, L. "Tre diskursanalytiska inriktningar" I Boreus, M & Bergström, G. (2018). *Textens makt och mening*. (red). Fjärde upplagan. Studentlitteratur AB, Lund. S. 253 - 301.
- Berry, J. W. (1997, 1 Januari). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *APPLIED PSYCHOLOGY: AN INTERNATIONAL REVIEW*, 46(1), p5-34. Hämtad 2 Januari 2024 <https://iaap-journals.onlinelibrary.wiley.com/journal/14640597>.
- Borevi, K. (2002, 10 02). *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*. <https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A162017&dswid=7299>. Hämtat 7 December 2023, från <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:162017/FULLTEXT01.pdf>
- Boreus, M & Bergström, G. (2018). *Textens makt och mening*. (red). Fjärde upplagan. Studentlitteratur AB, Lund.
- Börjesson, M, & Palmblad, E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. (red). Liber AB.
- Dahlström, C. (2004). *Nästan välkomna. Invandrapolitikens retorik och praktik*. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Davies, B & Harré, R. (1990). "Positioning: The Discursive Production of Selves." I Wetherell, M., Taylor, S, & Yates, S, J. (2001). *Discourse Theory and Practice*. SAGE Publications Ltd. London. S. 261 - 271.

Milton, G. M. (1964). *Assimilation in American Life*. Oxford University Press.

Pelling, L. (2023). *Integrationens slut - en analys av Tidöavtalet*. Arena Idé. Hämtad 2 Januari, 2024, från <https://arenaide.se/rapporter/integrationens-slut/>

Regeringens politiska prioriteringar. (2022). Regeringen. Hämtat 2 Januari 2024 från <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/11/regeringens-politiska-prioriteringar/>

Swedberg, R. (2018). How to use Max Weber's ideal type in sociological analysis. *Journal of Classical Sociology*, Vol. 18 (Issue 3), p181-196. 16p.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/1468795X17743643>

Tidöavtalet – Överenskommelse för Sverige. (2022, oktober 14). Liberalerna. Hämtad 2 Januari 2024, från <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>

Wahl, T. "Konstruktioner av kroppsfakta." I Börjesson, M, & Palmblad, E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Liber AB. S. 196 - 223.

Wetherell, M., & Potter, J. (1992). *Mapping the language of racism. Discourse and the legitimation of exploitation*. Columbia University Press, New York.

Wiggins, S. (2018). *Discursive Psychology: Theory, Method and Applications*. SAGE Publications Ltd. Hämtat 2 Januari 2023, från <https://methods.sagepub.com/book/discursive-psychology-srm>

Winther Jørgensen, M., & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur AB, Lund.

Wreder, M. "Ovanliga analyser av vanliga material." I Börjesson, M, & Palmblad, E. (2007).

Diskursanalys i praktiken. Liber AB. S. 29 - 51.